humanitas

APRIL 1959 VEERTIENDE JAARGANG NO. 2

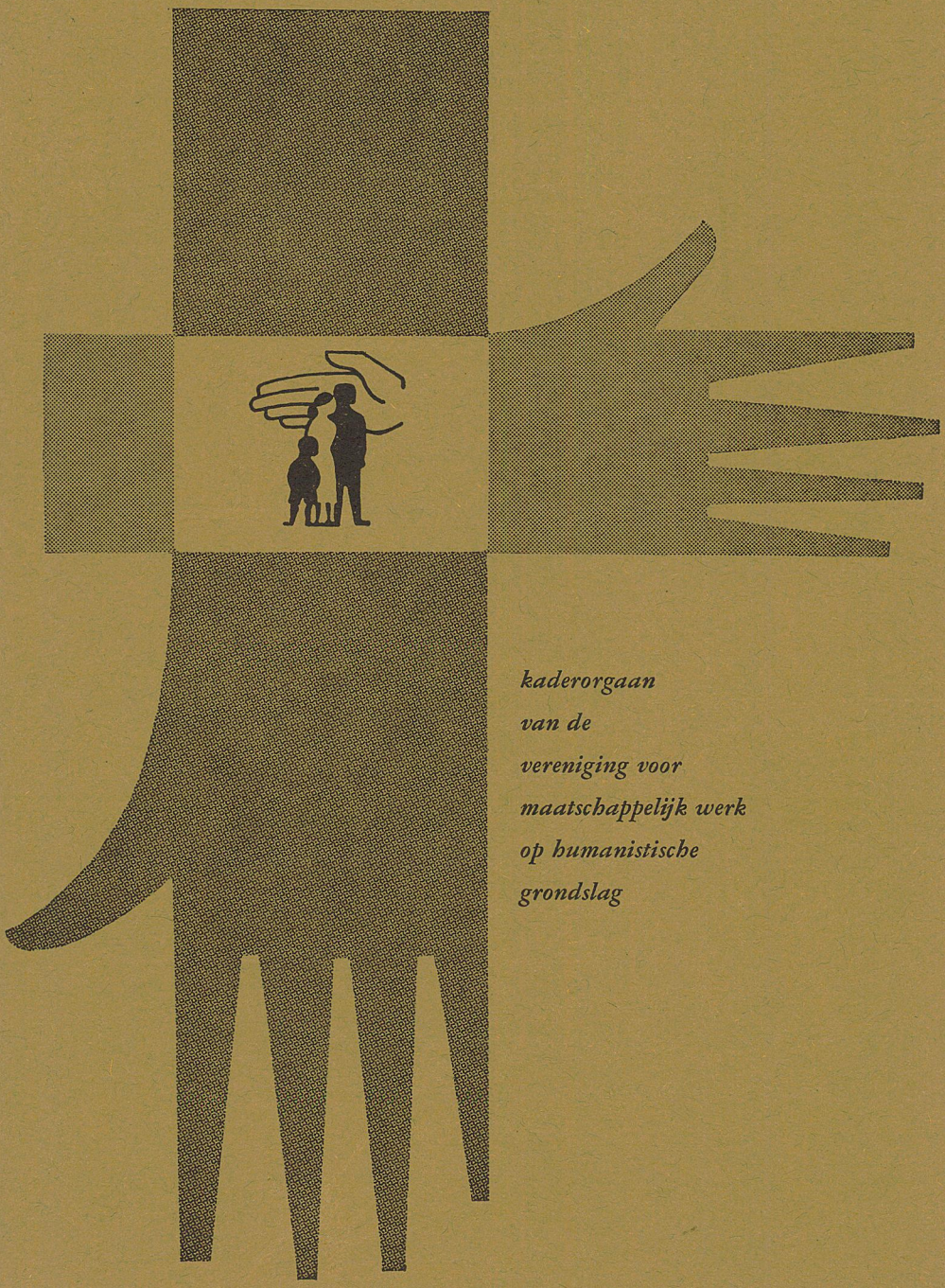

kaderorgaan
van de
vereniging voor
maatschappelijk werk
op humanistische
grondslag

CENTRAAL BUREAU 'HUMANITAS' J. W. BROUWERSSTRAAT 16 AMSTERDAM

REDACTIE: **MEJ. M. DIJKSTRA,** *hoofdredactrice*
N. F. A. de Graan: *red. Sectie Bejaardenzorg*
P. E. Hutte: *red. Sectie Reclassering*
Mej. L. Hymans: *red. Ontwikkelingsgebieden*
Mevr. H. J. Roes: *red. Sectie Gezinsverzorging*
H. van Schaaik: *Redactiesecretaris*
C. Uitenbogaard: *red. Sectie Kinderbescherming*

MEDEWERKERS: J. Boetje, P. Faber, mr. R. Friedman–v. d. Heide, dr. F. Grewel, mej. mr. dr. Joh. Hudig, dr. J. P. van Praag, Ph. H. van Praag, prof. dr. G. Th. Kempe, D. Q. R. Mulock Houwer, H. Ploeg jr., mej. mr. P. G. Prins, prof. dr. A. Querido, mr. B. v. d. Waerden, M. de Vries e.a.

DAGELIJKS BESTUUR: Mr. dr. J. in 't Veld, voorzitter
Mr. B. v. d. Waerden, vice-voorzitter
M. Dijkstra, secretaresse
Dr. L. I. de Winter, penningmeester
G. M. Swiebel
J. Landman, G. Rietveld erelid P. C. Faber

CENTRAAL BUREAU: J. W. Brouwersstraat 16, Amsterdam
Telefoon: K. 20 - 721044
Mej. M. Dijkstra, directrice
Spreekuur: dinsdag van 11–12 uur.

INHOUDSOPGAVE

29 P. E. Hutte: Scholing en/of vorming van vrijwillige medewerkers
32 J. v. d. Spek: Reclassering in de praktijk
33 Aankondiging mei-reeks van het Criminologisch Instituut
34 L. Hymans: Werkterreinen en subsidieregelingen
40 Verslag contactbijeenkomst gezinsverzorgsters te Amersfoort
46 Boekbesprekingen
48 Gevarieerde stof
omslag 3 Studieconferentie Gezinsvoogdij

Omslag en lay-out: Frans Bartels

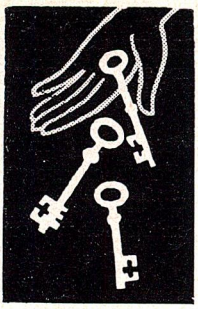

RECLASSERING

scholing en/of vorming van vrijwillige medewerkers

Het volgende artikel werd door ons overgenomen uit het maandblad voor berechting en reclassering van januari 1959. De schrijver is de secretaris van de landelijke Sectie Reclassering van Humanitas, P. E. Hutte en wij achten hetgeen hij over dit onderwerp zegt van waarde voor onze kaderleden en medewerkers die te maken hebben met de inschakeling van vrijwilligers in ons werk en met de wijze waarop het rendement van – en daarmee de voldoening over deze arbeid kan worden verhoogd door een goede begeleiding. Red.

Een aantekening in het nummer van dit blad van september jl. geeft mij aanleiding om in de – voor mij wat moeizame – pen te klimmen. Niet als tegenwerping van wat de geachte hoofdredacteur aantekent bij een citaat uit een verslag van een kaderconferentie van Humanitas, maar eerder als een poging tot aanvulling. Verwacht u dus niet een deskundig en afgerond betoog, maar een uiteenzetting en vrucht van nadenken over wat we in de praktijk met vrijwillige medewerkers in het algemeen (dus niet alleen bij de reclassering) *trachten* te bereiken.

Wanneer we het begrip *scholing* daarbij niet als de meest geëigende vorm van voorlichting en het brengen van werkinzichten aan vrijwillige medewerkers beschouwen, hangt dit uiteraard samen met datgene wat we ons bij dit begrip denken. Onder scholing zou ik in dit verband willen verstaan: Programmatisch bijbrengen van wetenschappelijke en praktische kennis samenhangend met de aard van het werk, dat men als *vakman* verricht. Dat daarbij de persoonlijke vorming mede een rol speelt – en in ieder geval behoort te spelen – behoeft geen tegenspraak, maar het accent ligt op het stelselmatig toevoeren van kennis, noodzakelijk om het vak in al zijn facetten behoorlijk te leren beheersen. Deze scholing zal uiteraard tevens een vormende werking hebben.
Dat de begrippen scholing en vorming op deze wijze toch in één adem genoemd worden, vindt m.i. zijn oorzaak in het feit dat de aard van ons werk (reclassering en maatschappelijk werk) meebrengt dat we ons, veel meer dan dit met andere (bij voorbeeld technische) vakken het geval is, op *invoelende* wijze met ons materiaal –

de mens — moeten bezighouden. Mens en maatschappij zijn een dynamisch gegeven en we zullen ons als vakman — eveneens dus als mens — in ons sociale werk op een alleszins bekwame wijze in het vlak van de menselijke verhoudingen moeten bewegen. Daarvoor is persoonlijke vorming nodig.[1])

Het feit, dat we naast de geweldige vorderingen die de wetenschappen van de levenloze natuur nog altijd maken, maar weinig gevorderd zijn op de weg van de kennis van de mens zelf, brengt met zich mede dat we vooral in het sociale werk telkens weer praktisch tegenover grote menselijke problemen komen te staan en hierin vaak eenzaam onze weg zullen moeten vinden.[2])
Dat eist scholing en persoonlijke vorming tegelijk.

Maar nu de vrijwillige medewerker. Het woord *vrijwillig* duidt m.i. reeds aan dat het hier niet in de eerste plaats — maar voorlopig ook niet in de laatste plaats — gaat om een mate van deskundigheid, zoals wij deze van de beroepswerker mogen verwachten. Ook niet om dezelfde functionele instelling op het werk. Veel meer betekent het vrijwillig medewerker zijn de mogelijkheid, het middel, tot de gewone tussenmenselijke ontmoeting in de spanning tussen reclassent en maatschappij onder leiding van de beroepswerker, die op de achtergrond dit proces ondersteunt, begeleidt en zonodig bij ernstige moeilijkheden overneemt.
Ondertussen verheel ik mij niet dat dit alles een bepaalde mate van kundigheid vereist omdat het contact houden met onze merendeels moeilijke reclasseringspatiënten een potentiële geschiktheid voor dit speciale werk noodzakelijk maakt. Maar hoezeer wij ook bij de werving van medewerkers selecterend te werk zullen willen gaan, steeds zullen we door allerlei omstandigheden — wat een onderwerp op zich zelf zou zijn — blijven kampen met beperkte mogelijkheden. Vandaar dat de kunde tot het werk — ik neem dit woord gaarne uit het betoog van dr. Van Loon over — naast een voldoende geschiktheid, in de praktijk van het werk *geoefend* zal moeten worden.

Dus tóch scholing? Allerminst. In het licht van het eerste deel van mijn betoog zou ik alleen willen spreken van voorlichting en een zekere mate van vorming. Nu zal de term voorlichting niet veel moeite opleveren, maar bij het woord vorming zal menigeen het voorhoofd fronsen. Laten we eens trachten hierop nader in te gaan. Ieder zal het er mee eens zijn dat, al doende het werk, de vrijwillige medewerker door ervaring en mede daardoor verkregen inzichten zal 'leren' en aan geschiktheid — mits deze, zoals gezegd, in potentie aanwezig was — winnen. Is dit voldoende? Ik meen van niet en wel o.a. op grond van het volgende.
Laten we aannemen dat iedere medewerker die voor het werk geschikt is, een zekere stabiele positie in het leven heeft verkregen en in de regel naast zijn beroep nog een of meer functies in het verenigingsleven bekleedt. Vandaar uit bezit hij de maatschappij. Niet altijd, maar wel vaak, kán dit leiden tot een zekere verstarring van het (zijn) maatschappijbeeld, dat in wezen steeds in beweging is. Daar komt bij dat zijn sociale positie hem onvoldoende met allerlei andere lagen van de bevolking in aanraking kan gebracht hebben. Ook een arbeider leeft veelal niet op het niveau van velen onzer reclassenten en niet iedereen kan zich zomaar het leven van een ontspoorde zoon van een grootindustrieel indenken. (Dit bij wijze van voorbeeld.)

---

[1]) In het rapport van de Commissie Opleiding van de Vereniging van Ambtenaren is deze kwestie uitvoeriger besproken.
[2]) Carrol schrijft ergens in zijn boek 'De onbekende mens' (opnieuw uitgegeven als pocketbook): 'De mens behoorde de maatstaf van alles te zijn. Intussen is hij een vreemdeling in de wereld die hij geschapen heeft. Hij is niet bij machte geweest die wereld voor zich zelf te organiseren, omdat hij niet beschikte over praktische kennis van zijn eigen natuur. Zo is de

Maar er zijn ongetwijfeld ook nog andere belevingstekorten aan te wijzen – te denken zou bij voorbeeld ook zijn aan de aanvaarding van bepaalde delicten – die bij de voorlichting aan medewerkers aan het licht kunnen komen.
Zonder al te veel vast te houden aan deze voorbeelden zouden we kunnen zeggen dat het in het algemeen gaat om een juist begrip van de dynamiek van mens en maatschappij, de structuurveranderingen waarin we *nu* leven en de plaats (situatie) die de reclassent daarbij inneemt. Maar ook om de plaatsbepaling van ons zelf als mens in deze tijd en als reclasseerder in het bijzonder. Een onmisbaar hulpmiddel bij de soepelheid van denken die het werk vereist om de ander (reclassent) wezenlijk te kunnen helpen.
Maar dit niet alleen. Er is meer. Want wat ik hierboven heb genoemd zou nog te veel in de richting van het brengen van inzichten in het rationele vlak kunnen doen denken. Hoezeer deze inzichten nodig zijn om te begrijpen en te verklaren, het zegt nog weinig omtrent de *houding* die in de verschillende situaties, waarvoor ook de vrijwilliger kan komen te staan, nodig zullen blijken, opdat de reclassenten zich 'begrepen' voelen en weten een ervaren iemand naast zich te hebben zonder enige baatzucht, van welke aard ook.
Wanneer we dit nu zouden mogen verstaan onder een zekere vorming van de vrijwillige medewerker tot het werk, dan rijst de belangrijke vraag, wat daarvoor dan nodig is en hoever we hierin kunnen en mogen gaan. Juist omdat het gaat om een subtiel spel van beleven – waarbij een zeker masker van 'verstandelijke' overwegingen en verstarde zienswijzen ons danig parten kunnen spelen – en om een *mensbeschouwing*, die ons de bouwstenen voor ons praktische handelen en houding tegenover het werk kunnen leveren, zou een voortdurende bezinning op de rol van een dergelijke, voorzichtig opgezette 'vorming' noodzakelijk zijn. En daarvoor zullen we ons de tijd moeten gunnen, want een zodanige methodische aanpak van de vrijwilligers-ondersteuning komt bepaaldelijk niet uit de lucht vallen.
Wetenschappelijke werkers (sociologen, sociaal pedagogen, vormingsleiders) met een daadwerkelijke belangstelling voor ons werk, zouden in samenwerking met de praktische werkers iets kunnen ontwerpen dat ons in deze verder helpt. Met het oog duidelijk gericht op het doel: De vrijwillige medewerkers steeds geschikter te maken voor het contacthouden, ook in moeilijke gevallen.[3])
Welke middelen staan ons hierbij ten dienste? In de voornaamste plaats het *goed geleide gesprek* over aspecten van ons werk, naast een eenvoudige vorm van *rollenspel*, als gespreksmateriaal. Maar wellicht ook andere vormen van groepswerk, die geschikt zijn om de groepsleden open te stellen voor de belevingssfeer van ons werk. Er wordt op dit gebied hier en daar geëxperimenteerd en we zullen van de resultaten lering moeten trekken.
Het is bepaald geen theorie, maar een persoonlijke ervaring, dat het mogelijk is om in een goed geleid gesprek over (de achtergronden van) ons werk telkens weer de persoonlijke houding te betrekken en dat dit veel meer voldoening en 'lering' brengt aan de medewerkers, die daarmede een stimulans ontvangen, juist op het punt dat zij in de vertrouwde groep, als zwakste schakel leerden erkennen.
Vrezende dat ik naar het oordeel van sommigen uwer het onderwerp toch nog wat al te theoretisch heb benaderd, hoop ik toch dat ik een bijdrage heb mogen leveren ter verdere gedachtenwisseling. HUTTE

---

geweldige stap voorwaarts die de wetenschappen van de levenloze stof brachten in vergelijking tot die van de levende wezens, tot een van de grootste rampen geworden, die de mensheid ooit heeft beleefd.'

3) Het teamwork (vrijwillige medewerkers, reclasseringsambtenaar, of maatschappelijk werker, wetenschappelijk werker) blijkt bevruchtend te werken. Dit werd o.m. op de landelijke medewerkersconferentie van Humanitas in mei van dit jaar weer eens duidedelijk.

logboek van een reclasseringsambtenaar (VI)

Jonge wetenschappen, ook die van het maatschappelijk werk, krijgen van tijd tot tijd het verwijt (want zo wordt het meestal bedoeld) te horen, dat zij 'nog in de kinderschoenen staan.' Ook het beroepsmatig verrichte reclasseringswerk dat m.i. voor een belangrijk deel als maatschappelijk werk beschouwd kan worden, hoort deze kwalificatie nogal eens tegen zich gebruiken, soms in de vergoelijkende zin van 'jullie kunnen het ook niet helpen dat het allemaal nog zo stuntelig gaat,' soms in de kritisch-constaterende zin van 'we moeten er maar genoegen mee nemen dat we nog niet zover zijn.'

Deze tijd – het is eerder gezegd – is een dynamische tijd en ook de ontwikkeling in het maatschappelijk werk is dynamisch, in het bijzonder na de laatste wereldoorlog. De beroeps-maatschappelijk werker wordt geconfronteerd met nieuwe methoden om zijn cliënt te benaderen, met nieuwe wijzen van gespreksvoering, kortom met nieuwe theorieën en 'technieken', die hem enerzijds kunnen boeien, hem anderzijds kunnen verwarren. Hij zal daar op zijn wijze mee moeten worstelen en nagaan wat hij zich ervan eigen kan en wil maken.

De vrijwillige medewerker ziet en hoort deze snelle ontwikkeling vanuit de verte aan. Hij blijft zijn eigen taak houden als contacthouder/toezichthouder, maar het is niet denkbeeldig dat er spanningen gaan ontstaan tussen hem en de beroepskracht. Wanneer men zich die spanningen bewust is, behoeft het gevaar niet groot te zijn, want dan kan er een basis voor een gesprek gevonden worden.

Gevaarlijker wordt het wanneer dat niet geval is en er wanbegrip gaat groeien. Laat ik proberen het bovenstaande enigszins te verduidelijken. Als ik me niet vergis is de instelling van de meeste vrijwillige medewerkers primair gericht op het bieden van hulp, zij het materieel, moreel of geestelijk. Nu is het bieden van hulp aan de medemens-in-nood nog steeds een grondbeginsel van alle maatschappelijk werk, een grondbeginsel dat vanzelfsprekend ook door de beroepswerker geëerbiedigd wordt. Nu is de laatste geneigd het verzoek om hulp aan een nader onderzoek te onderwerpen door zich b.v. af te vragen of de hulp binnen de functie van de instelling gegeven kan worden en zo ja, op welke wijze.

Stelt u zich voor dat u als beroepsfunctionaris op een dag opgebeld zou worden op de volgende wijze (het is historisch): 'U spreekt met X, u kent mij niet maar ik zal u mijn zaak even vertellen.' De 'zaak' blijkt o.a. in te houden dat de heer X door de rechtbank is vrijgesproken, dat zijn geld en goederen indertijd in beslag genomen werden en dat hij deze niet of nog niet terug krijgt. In het verdere gesprek dan dat de O. v. J. in hoger beroep gegaan is en X derhalve een nadere behandeling van zijn zaak moet afwachten. Intussen dringt X aan op acute hulpverlening, want hij heeft geen onderdak, onvoldoende kleding en 'geen cent op zak.' Als degene die opgebeld wordt opmerkt, dat dit telefoongesprek toch wel een te smalle basis is voor onmiddellijke hulpverlening, komt promp het verwijt: 'Zie je wel, in de gevangenis hoor je altijd dat 'de reclassering' je wil helpen en als je dan een beroep op 'ze' doet zijn ze niet thuis. Ik moet zeker weer gaan gappen?' Met een appèl op uw gezond verstand en fantasie mag ik u verzoeken eens een vervolg te bedenken op dit gesprek en deze poging tot contact.

Het bezoek aan een gedetineerde in een gevangenis voor kortgestraften stelt ons – vrijwilligers en beroepskrachten – voor andere moeilijkheden. Vele van deze gedetineerden komen uit verafgelegen delen van het land maar de meesten willen ons

voor een of ander karretje spannen. De een heeft een schuld in zijn kosthuis zodat men kleding voor hem vasthoudt, de ander heeft geen werkkleding en kan 'dus' niet gaan werken na zijn invrijheidstelling enz. De tijd en de mogelijkheden van de vrijwilliger maar ook van de beroepswerker zijn niet onbeperkt, het beroep op onze hulp wordt echter gedaan.
Het leek mij goed u eens voor enkele praktische en theoretische problemen te stellen. Het reclasseringswerk is dynamisch, hetgeen onder meer betekent dat oude problemen op een andere wijze bekeken en opgelost kunnen worden en dat tegelijk nieuwe problemen zich aan ons voordoen. Zolang we ons hiervan bewust zijn, zolang we sentimentaliteit niet met gevoeligheid verwarren, gezond verstand paren aan werkelijke belangstelling voor onze medemens, zullen wij elkaar als vrijwilligers en beroepskrachten blijven verstaan en zullen wij onze taak in het reclasseringswerk kunnen blijven vervullen. v. d. S.

perscommuniqué

De mei-reeks van het Criminologisch Instituut aan de Rijksuniversiteit te Utrecht zal dit jaar worden gehouden op de dinsdagen 5, 12, 19 en 26 mei. Als onderwerp is gekozen:

Het kind als dader en slachtoffer.

'Het kind al dader' zal worden ingeleid op dinsdag 5 mei, door *mr. B. W. van Houten,* kinderrechter te Arnhem, die daarbij vooral de *kinderrechtelijke aspecten* aan de orde zal stellen, en op dinsdag 12 mei door de *heer M. van Spanje,* psych. drs., verbonden aan 'Zandbergen', die vooral de *psychologische aspecten* zal behandelen.
Over 'Het kind als slachtoffer' zal worden gesproken op dinsdag 19 mei door *mej. mr. J. A. Schwartz,* van de Inspectie Rijkspolitie in het ressort Amsterdam, die vooral aandacht zal besteden aan *'Het kind als getuige in zedenzaken',* terwijl op dinsdag 26 mei door *dr. D. A. van Krevelen,* geneesheer-directeur van de Pedologische kliniek 'Curium' te Oegstgeest, de *algemene aspecten* van het kind als slachtoffer zal behandelen.
Alle voordrachten worden georganiseerd in de grote collegezaal van het Botanisch Laboratorium, Lange Nieuwstraat 106 (buslijn 8 van het Centraal Station). *Aanvang te 20.00 uur precies, eindigend te 22.00 uur precies.*
Toegangskaarten à *f* 1,50 voor de gehele reeks, worden op schriftelijk of telefonisch verzoek na 1 april gaarne verstrekt door het Criminologisch Instituut, Trans 12, Utrecht, tel. 25351 *toestel 15.*
Men wordt vriendelijk verzocht de kaarten zo spoedig mogelijk na 1 april aan te vragen, aangezien voor niet-studenten slechts een beperkt aantal plaatsen kan worden gereserveerd.

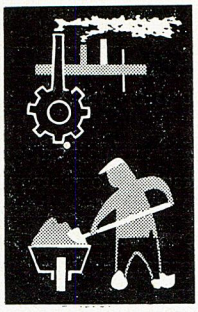

ONTWIKKELINGSGEBIEDEN

werkterreinen

en subsidieregelingen

Hoewel wij het bij Humanitas in de ontwikkelingsgebieden nu niet bepaald druk hebben met het aanstellen van beroepskrachten of het voorbereiden van dure investeringsprojecten als dorps- en buurthuizen, hebben wij toch nogal eens met deze aangelegenheden te maken. Van verschillende kanten is gevraagd om wat gegevens over de huidige subsidiëring. In het onderstaande wordt een overzicht gegeven van enige der, voor de ontwikkelingsgebieden belangrijke, subsidieregelingen. Het omvat niet alle bestaande mogelijkheden en geeft ook niet alle technische details – het gaat vooral om de bedoeling, om het werkterrein dat door een bepaalde regeling gestimuleerd kan worden en om de benamingen en begrippen, die daarbij gebruikt worden.

het algemeen maatschappelijk werk

Hiervoor bestaan 'Richtlijnen voor subsidiëring van het uitvoerend algemeen maatschappelijk werk', die gelden voor organen die dit werk verrichten op plaatselijk of beperkt regionaal niveau. Hoewel het algemeen maatschappelijk werk eigenlijk de basis is waarop allerlei bijzondere en gespecialiseerde werkvormen geënt zouden moeten zijn, hebben wij nog vaak moeite met een duidelijke omschrijving van *de inhoud* van dit werk. De richtlijnen beginnen met een uitvoerige en interessante omschrijving van algemeen maatschappelijk werk: 'de arbeid, die in het algemeen is gericht op de verscheidene maatschappelijke moeilijkheden van personen en gezinnen, waarbij een benadering vanuit een gespecialiseerde gezichtshoek niet op de voorgrond staat' . . . dan volgt een uitwerking van de taken, oa.: het blootleggen en benaderen van maatschappelijke moeilijkheden en desintegratieverschijnselen in de milieus, het opsporen en analyseren van maatschappelijke noden en bestaande leemten, de algemene beïnvloeding van de milieus en in het bijzonder het intensiveren van het gezinswerk. Deskundigheid is bij dit alles eerste vereiste. Het subsidie is erop gericht om deze deskundigheid te bevorderen. Het wordt verleend in de kosten van aanstelling van goed opgeleide *beroepskrachten* (salaris + een bedrag voor sociale lasten en apparaatkosten). Eigenlijk is een diploma van een school voor maatschappelijk werk vereist, maar er zijn allerlei uitzonderingsbepalingen om zo goed mogelijk in het grote tekort aan opgeleide krachten te voorzien. Voor maatschappelijke werkers, die niet aan de volledige opleidingseisen voldoen, wordt echter een lager salarismaximum en een lager subsidie toegekend, al naar leeftijd en ervaring.

Onder de *voorwaarden* voor subsidiëring staat een voor Humanitas belangrijk punt, nl.: 'Het toekennen van subsidie is mede afhankelijk van het systematisch inschakelen van vrijwilligers' . . . 'In verscheidene gevallen zal de beroepskracht zich erop moeten toeleggen een deel van de uitvoering van het algemeen maatschappelijk werk aan vrijwilligers over te laten. Daarbij zal de beroepskracht, onder verantwoordelijkheid van het bestuur, de vrijwilligers bij hun werk bijstand kunnen verlenen' . . . Verder moet er eigenlijk leiding zijn van een provinciale of regionale maatschappelijk werkadviseur, maar hiervan kan ontheffing verkregen worden, als op andere wijze in de behoefte aan deskundige voorlichting en advies wordt voorzien.
Het *subsidie* bedraagt, voor een gediplomeerde kracht (school voor maatschappelijk werk) 30 pct. van salaris + het daarbij op te tellen bedrag voor sociale lasten en apparaatskosten. Ligt het werkgebied in een der ontwikkelingsgebieden, dan kan dit percentage verdubbeld worden. Die extra 30 pct. is echter tijdelijk en loopt in ongeveer 4 jaar geleidelijk af, tot het normale percentage van 30 is bereikt. Bovendien mag het totaal overheidssubsidie (dus van rijk + eventueel provincie + gemeente) niet hoger komen dan 70 pct., in de ontwikkelingsgebieden 80 pct.

Naast het algemeen maatschappelijk werk zijn er allerlei bijzondere en gespecialiseerde activiteiten, waarvoor aparte subsidiemogelijkheden zijn, o.a.:

- gezinsverzorging en gezinshulp (o.a. ook hulp aan bejaarden en langdurig zieken, ministerie van Maatschappelijk Werk);

- bureaus voor levens- en gezinsmoeilijkheden (gesubsidieerd door het ministerie van Maatschappelijk Werk);

- medisch opvoedkundige bureaus (gesubsidieerd door het Preventiefonds en het ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid, via bemiddeling van de Nationale Federatie voor de Geestelijke Volksgezondheid in Amsterdam);

- gespecialiseerd gezins- en wijkwerk, t.b.v. onmaatschappelijke gezinnen (in een beperkt aantal gevallen gesubsidieerd door het ministerie van Maatschappelijk Werk volgens een voorlopige regeling, die samenwerking van allerlei organen en de plaatselijke overheid en een deskundige staf en werkmethode eist);

- maatschappelijk gezinswerk, verricht door jeugdzorginstellingen welke door het ministerie van O., K. en W. als zodanig worden gesubsidieerd (subsidie van het ministerie van Maatschappelijk Werk in de exploitatiekosten van het gezinswerk. Ook dit subsidie is gericht op zwak-maatschappelijke gezinnen, maar het werk is verbonden met de jeugdzorg);

- maatschappelijk werk voor zwakzinnigen, gericht op integratie van zwakzinnigen in de maatschappij (regeling van het ministerie van Maatschappelijk Werk). Deze regeling is pas nieuw. Zij omvat meer dan de 'nazorg-BLO', die gebonden is aan de buitengewone scholen. Zij beoogt een goede samenhang tussen de bijzondere hulp aan zwakzinnigen en het algemeen maatschappelijk werk. Op dit moment verkeert de organisatie van dit werk nog in een moeilijke overgangsfase en is overal nog overleg gaande over de toepassing van deze regeling.

- Dan zijn er nog de subsidiemogelijkheden op het terrein van kinderbescherming en reclassering, bij Humanitas voldoende bekend. (Ministerie van Justitie) en de

regelingen van het ministerie van O., K. en W. voor het jeugdwerk (via landelijke en provinciale organen) en de vorming van de bedrijfsjeugd.

organen van samenwerking

Een belangrijke schakel in de hele opbouw en coördinatie van het maatschappelijk werk, zoals dat in al zijn facetten wordt verricht door kerkelijke en particuliere organen, is de stimulans die de laatste jaren uitgaat van de subsidieregeling voor '*organen van samenwerking voor het maatschappelijk werk op levensbeschouwelijke of algemene grondslag*'. Het is een lange en niet erg duidelijke naam. Met 'samenwerking' wordt hier bedoeld: samenwerking en coördinatie *binnen* een bepaalde levensbeschouwelijke kring, niet samenwerking *tussen* verschillende levensbeschouwingen. Gesubsidieerd wordt naar *functies,* die landelijk en provinciaal of regionaal, ofwel binnen een stedelijk gebied van meer dan 300.000 inwoners, door dit soort organen worden uitgeoefend. Het subsidie wordt verleend in de salarissen plus bijkomende kosten van de deskundigen, die met die functies zijn belast. Vooral die functies zijn belangrijk. De regeling omschrijft ze als volgt:

1. **Samenwerking:**
   a. bestuurlijk overleg t.a.v. het beleid voor het uitvoerend maatschappelijk werk;
   b. de bevordering van het op elkaar afstemmen van werkzaamheden in de aangesloten instellingen;
   c. bevordering van initiatieven, afgestemd op de behoeften in het werkgebied.

2. **Voorlichting en advies:** omvat o.a. het systematisch bevorderen van de deskundigheid van besturen, vrijwilligers en beroepskrachten.

Voor de functies sub 1 wordt (bij de grotere organen) een *directeur* gesubsidieerd, voor die sub 2 (of voor beide, in kleinere organen) één of meer *maatschappelijk werkadviseurs.*

Het subsidie bedraagt: voor landelijke organen 60 pct. van het subsidiabele salaris plus een bedrag voor sociale lasten en apparaatskosten; voor provinciale organen is dit 40 pct. (regionaal, voor een ontwikkelingsgebied: 80 pct.). Het totale overheidssubsidie (rijk + provincie + eventueel gemeenten) mag niet boven de 70 pct. komen, voor ontwikkelingsgebieden 80 pct.

In 1958 werd een onderscheid ingevoerd tussen maatschappelijk werkadviseur A (brede algemene coördinatie- en voorlichtingswerkzaamheden) en B (meer directe leiding t.b.v. het uitvoerend maatschappelijk werk). Beiden moeten een volle dagtaak hebben en een aantal uitvoerende beroepskrachten en afdelingen of instellingen binnen hun werkterrein. Een directeur moet minstens één maatschappelijk werkadviseur in zijn ressort hebben.

het maatschappelijk opbouwwerk

Het is geen toeval dat er voor het terrein van het 'maatschappelijk opbouwwerk' niet één bepaalde subsidieregeling bestaat. Het is een werkterrein in het eerste ontwikkelingsstadium. Eigenlijk duidt die term 'maatschappelijk opbouwwerk' niet één bepaalde werksoort aan: het is een verzamelbegrip voor een hele verscheiden-

heid van voorzieningen, activiteiten en werkmethoden, die allemaal kunnen dienen om in ons steeds beweeglijker en onsamenhangender sociale leven de vormende en gemeenschapsversterkende krachten te ondersteunen en te coördineren. Mensen zijn nu eenmaal geen losse atoompjes en ook in een maatschappij die niet veel meer heeft van de oude 'burengemeenschap' blijft samenleven in een zekere verbondenheid en onderlinge verantwoordelijkheid een levensvoorwaarde. Maar gemeenschap kun je niet 'maken', die moet groeien. Wel kan bij dat groeiproces geholpen worden en het spreekt vanzelf dat zulke hulp niet volgens een theoretisch schema kan verlopen. Wát voor activiteiten er in het kader van het maatschappelijk opbouwwerk worden verricht en hóé, hoe lang en door wie, dat zal telkens afhangen van de actuele plaats en tijd en van de mensen en de omstandigheden waarop dat werk zich richt.
De oudste en meest aangewezen steunpunten voor het maatschappelijk opbouwwerk in zijn vele facetten zijn de *provinciale opbouworganen,* waarin overheid (provinciale en gemeentelijke) en particulier initiatief (de provinciale samenwerkingsorganen, hierboven al apart genoemd) elkaar ontmoeten en gezamenlijk over een apparaat met deskundige krachten beschikken. Voor deze opbouworganen bestaat een aparte subsidieregeling. Zij heten daarin officieel: 'Provinciale organen van Coördinatie en Overleg op Maatschappelijk Terrein' en de werkzaamheden, waarvoor het subsidie van het ministerie van Maatschappelijk Werk wordt gegeven, staan duidelijk aangegeven:

a. 'het bevorderen van coördinatie en overleg tussen de instellingen in de provincie op maatschappelijk terrein en tussen deze instellingen en de overheid';

b. 'het bevorderen en dienen van het werk dezer instellingen';

c. 'het op verzoek of uit eigen beweging instellen of doen instellen van sociale onderzoekingen';

d. 'het uitbrengen van adviezen, hetzij op verzoek, hetzij uit eigen beweging, aan instellingen voor maatschappelijk werk in de provincie en aan de overheid';

e. 'het nemen van initiatief ter voorziening in bestaande leemten op het terrein van het maatschappelijk werk, in de zin van het inschakelen van bestaande – en het bevorderen van de oprichting van nieuwe organen.'

Allemaal stimulerende en dienende taken dus, niet rechtstreeks uitvoerend 'op het grondvlak', maar indirect.

Een tweede regeling (pas vrij kort geleden verschenen) regelt subsidies voor '*Maatschappelijke opbouw*'. Bedoeld zijn enkele activiteiten, die duidelijk onder het verzamelbegrip 'maatschappelijk opbouwwerk' thuishoren – maar het zijn er maar enkele, in de regeling aangeduid als: 'systematische maatschappelijke beïnvloeding, specifieke voorlichting en groepswerk, gericht op de maatschappelijke opbouw van de lokale of regionale samenlevingen of groepen daarin.' Het moet gaan om samenlevingen – 'waar zich ingrijpende structuurveranderingen voltrekken, of die een duidelijke maatschappelijke achterstand vertonen.' Hieronder vallen niet alleen de ontwikkelingsgebieden (al wordt hiervoor wel een hoger subsidiepercentage toegekend, t.w. 75 pct. tegenover 40 pct. elders) maar ook andere plattelandsgebieden in snelle overgang en bepaalde stedelijke concentraties (b.v. IJ-mondgebied, nieuwe grote-stadswijken e.d.). De regeling voorziet in twee mogelijkheden, die al of niet

gecombineerd kunnen voorkomen: *a.* subsidie in de kosten van tijdelijke activiteiten, voornamelijk in de sfeer van het sociaal groepswerk (kosten i.v.m. sprekers, van accommodatie en werkmateriaal, vergader- en vervoerskosten e.d.); *b.* subsidie in salaris en bijkomende kosten van een functionaris, 'belast met de leiding van een project van maatschappelijke begeleiding, gericht op een grote groep van de samenleving, indien deze begeleiding een langdurige aanpak vereist' . . . In de toelichting wordt deze functionaris als 'een schakel en een instrument' aangeduid en krijgt hij de naam: 'maatschappelijk consulent'; de 'begeleiding' moet gericht zijn op zelfwerkzaamheid van de bevolking. Op die 'grote groep van de samenleving' wordt bij de toepassing de nadruk gelegd.

Direct hierbij aansluitend zouden wij de regeling voor subsidiëring van het *buurtwerk* moeten noemen – maar die is er nog niet. Zij is al jaren in de maak en zal waarschijnlijk binnenkort wel verschijnen. Wel wordt al lang allerlei buurtwerk gesubsidieerd, maar dit geschiedt volgens interne richtlijnen van geval tot geval. Buurtwerk is een moeilijk in schema te brengen werksoort – als zodanig is het typisch maatschappelijk opbouwwerk. Het beoogde *doel* (versterking van het sociale leven in een bepaalde buurt, wat betekent: aansluiting bij de behoeften van die buurt en werken met zoveel mogelijk leeftijdsgroepen en categorieën in de bevolking) de daarmee samenhangende *opzet* (organisatie, combinatie van activiteiten voor jeugd en volwassenen, waarbij de activiteiten niet doel op zich zelf maar hulpmiddel zijn) en de gebruikte *methoden* (o.a. groepswerk) maken een project tot buurtwerk, ook al omvat het programma activiteiten, die elders, in ander verband, een eigen functie zouden hebben en op zich zelf niet als 'buurtwerk' aan te merken zijn (culturele en jeugdactiviteiten b.v., of huishoudelijke voorlichting).

Over het tot stand komen van '*dorpscentra*' is in dit blad al vaker geschreven en in alle ontwikkelingsgebieden héél veel gepraat en gepuzzeld. Het centrum is, als het er eenmaal staat, niet meer dan de ruimtelijke accommodatie voor het plaatselijk verenigingsleven en eventueel voor een stuk maatschappelijk opbouwwerk dat, onder eigen verantwoordelijkheid van de initiatiefnemers, ook van deze accommodatie gebruik maakt. Maar datgene wat voorafgaat: aan overleg en onderlinge uitwisseling van verlangens en principia, nodig om tot de samenwerking te komen die nu eenmaal geëist wordt wil men voor een subsidie in de bouw in aanmerking komen – dát kan een belangrijk stuk maatschappelijk opbouwwerk zijn (– het is het helaas niet altijd! –) waarvoor dan het subsidie in de investering, als de zaak 'rond' is, als beloning-achteraf gezien kan worden.

territoriaal of levensbeschouwelijk

Wanneer men alle idealen en principia buiten beschouwing zou willen laten, zou het nog voor de overheid het plezierigste zijn, als alle maatschappelijke 'opbouw' en 'begeleiding' territoriaal gericht kon zijn, d.w.z. ten dienste van een *hele* samenleving van wijk, buurt, dorp of streek kon werken vanuit één centrum dat door allen erkend en gedragen werd. Dan zou immers de procedure, de beoordeling en de rechtvaardige verdeling van overheidsgelden véél eenvoudiger en doelmatiger kunnen zijn dan thans met een veelheid van instellingen, die vaak naast elkaar in hetzelfde gebied soortgelijk werk doen! In ons vorige artikel bespraken wij dit typisch Nederlandse zuilenprobleem vanuit zijn positieve en negatieve kanten. Gezien regelingen naar beide kanten mogelijkheden biedt, ook voor het maatschappelijk opbouwwerk, zodat samenlevingen, waarin een territoriale aanpak op basis van

brede samenwerking (nog) niet mogelijk is, toch niet van hulp bij hun opbouw verstoken behoeven te blijven.
Bij het algemeen maatschappelijk werk ligt de zaak gelijk, of een uitvoerend orgaan nu door één of meerdere groeperingen gedragen wordt. Voor het maatschappelijk opbouwwerk vereisen de regeling 'maatschappelijke opbouw' (althans voor zover deze betrekking heeft op subsidiëring van 'maatschappelijke consulenten') en die voor de dorpscentra wél samenwerking, al staat dat bij de eerste niet zo duidelijk en principieel in de tekst als bij de tweede.
Een levensbeschouwelijke groepering, die zich geroepen voelt om in eigen kring (of vanuit eigen kader in een door hen zelf breder gestelde kring, wat ook voorkomt) een stuk werk te doen dat gebruik maakt van de activiteiten, hulpmiddelen en methoden van het 'maatschappelijk opbouwwerk', kan hiervoor terugvallen op de regeling voor 'samenwerkingsorganen op levensbeschouwelijke of algemene grondslag' en een maatschappelijk werkadviseur vrij maken voor dit project, ofwel een stuk buurtwerk opzetten (mits de groep daarvoor groot genoeg is en de behoefte aan buurtwerk in de zin van de regeling kan worden aangetoond), ofwel een *tijdelijk* groepswerkproject aanpakken, dat wel subsidiabel is volgens de regeling 'maatschappelijke opbouw' (maar zonder 'consulent'). In ons vorig artikel stelden wij reeds, dat deze activiteiten wel belangrijk – zelfs veelal noodzakelijk – zijn als *bijdrage* tot het maatschappelijk opbouwwerk, maar dat zij naar onze mening pas daartoe gerekend kunnen worden, wanneer deelname aan bredere, meer territoriaal (dus op de hele plaatselijke- of streeksamenleving) gerichte activiteiten van het begin af in het voornemen van zo'n groepering ligt. Maar anderen denken daar anders over . . . En er is nog te weinig ervaring opgedaan op dit terrein om het goed te kunnen overzien.

L. HIJMANS

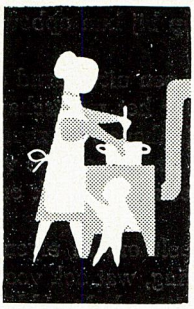

GEZINSVERZORGING EN RECLASSERING

verslag contactbijeenkomst voor gezinsverzorgsters, helpsters en hun leidsters te Amersfoort op 31 januari en 1 februari 1959

de reclassering in het middelpunt

Het was ditmaal de reclassering, die in het middelpunt van de belangstelling stond van gezinsverzorgsters, -helpsters en hun leidsters, die voor de zesde maal aan een contactbijeenkomst deelnamen, die ook ditmaal werd gehouden in de jeugdherberg 'De Grasheuvel' te Amersfoort.
Ondanks het feit, dat velen door ziekte niet aanwezig konden zijn, was het aantal deelnemers ditmaal circa 60 personen; dat is dus méér dan de vorige keren, hetgeen uiteraard een verheugend verschijnsel is.
De stemming was, evenals vorige malen, ook tijdens dit weekend uitstekend. Ondanks het feit, dat het onderwerp nu niet zo gemakkelijk was, werd naar de diverse sprekers met veel interesse geluisterd en werd met veel animo aan de discussies deelgenomen. De zon droeg er het hare toe bij om een aangename atmosfeer te scheppen en zette enige der sprekers 'in het zonnetje'.
Al met al mag gelukkig van een geslaagd weekend worden gesproken.

de invloed van de vrijheidsbeneming op de mens

Na een kort openingswoord van mevrouw Roes hield de heer G. Strookappe, maatschappelijk werk-adviseur in de provincie Zuid-Holland, een causerie over het hierboven genoemde onderwerp.
Spreker begon met erop te wijzen, dat men zich in de laatste decennia en vooral pas ná 1945 is gaan bezinnen op allerlei vraagstukken betreffende misdaad en straf. De gedachte die nog bij vele mensen leeft, is: heeft iemand iets 'ergs' gedaan, dan is het maar goed om hem een poosje op te sluiten. Maar dan zal na de opsluiting de vraag gesteld moeten worden: heeft de dader van de opsluiting geleerd, heeft deze straf enige zin gehad? Indien op deze vragen niet in positieve zin geantwoord kan worden, kan men ook niet van straf spreken. Als men zonder meer alle mensen die b.v. gestolen hebben, zou opsluiten, dan zou men een zinloosheid begaan, aldus spreker, want opsluiting is op zich zelf zonder inhoud. Gezien de onmogelijkheid om in een beperkte tijd alle aspecten van het onderwerp uitputtend te behandelen en tevens aandacht te geven aan alle categorieën van mensen die niet in vrijheid leven, deelde spreker mede niet in zijn aandacht te zullen betrekken degenen die na de oorlog de delinquentenkampen bevolkten, noch hen die in concentratie- of dwangkampen zijn opgenomen, terwijl ook de geestelijk gestoorden buiten beschouwing moeten blijven.

soorten van vrijheidsbeneming

Als soorten van vrijheidsbeneming kunnen worden genoemd: voorlopige hechtenis, hechtenis en gevangenisstraf. Voorlopige hechtenis is op zich zelf geen straf, doch kan eventueel na het vonnis als zodanig worden beschouwd.

de invloed op de persoon

Vrijheidsbeneming kan duren van 1 dag tot 20 jaar of levenslang en vanzelfsprekend is de duur van enorme invloed op de persoon, aldus spreker. Van veel invloed is echter ook de persoon zelve en de wijze waarop hij vrijheidsbeneming ondergaat en verwerkt.

Uitvoerig schetste spreker hierna de gang van zaken voor iemand die zich op een bepaald moment moet melden in het huis van bewaring om een straf te gaan 'uitzitten': het knerpen der sloten, het fouilleren, het verliezen van naam en persoonlijke bezittingen tijdens de detentie, het opgesloten worden in een cel alleen dan wel in een verblijfplaats met meerdere lotgenoten. Spreker wees erop, dat behalve de nieuwe situatie die voor de mens door dit alles ontstaat, ook het verbreken van de banden met gezin, vrienden en kennissen van heel grote invloed is, alsmede in het bijzonder voor de man ook het verbreken van de band met de werkgever.

Bij een voorlopige hechtenis bestaat er vaak een grote onzekerheid over de toekomst: ingeval van schuld rijst de vraag welke straf opgelegd zal worden en van welke duur, hoe de gezinsleden en eventueel de werkgever erop zullen reageren. In deze situatie is de spanning vaak heel groot, hetgeen de mogelijkheid van letsel in psychisch en sociaal opzicht vergroot.

de gedetineerde en zijn gezin

Vanzelfsprekend, aldus spreker, is het van enorme invloed op het gezin als één der gezinsleden een hechtenis- of gevangenisstraf moet ondergaan en krijgt het huwelijk een enorme schok, als het één der echtgenoten betreft. De gedetineerde vraagt zich af, of hij of zij door de huwelijkspartner nog geaccepteerd zal worden en hoe de ander zich ondertussen gedraagt. Indien de man gedetineerd is, moet de vrouw zijn taak in het gezin overnemen en ervaart de man, dat hij 'gemist kan worden'; bij een bezoek wordt vaak om hem gerust te stellen gezegd, dat 'alles best gaat'.

De vraag is, wat de kinderen zullen doen, als hij weer thuis komt en hoe hij zich tegenover hen zal moeten gedragen. De verhoudingen zijn veranderd, de huwelijksverhouding kan heel moeilijk worden.

kenmerken van het leven tijdens de detentie

Het gehele leven tijdens de detentie wordt gekenmerkt door dwang: opstaan, als de bel gaat, het werk doen dat opgedragen wordt, enz. De vrije keuze is maar zeer beperkt.

Bovendien is er weinig gelegenheid tot afreageren van spanningen. Spreker wees erop, dat ieder mens de behoefte heeft zo nu en dan eens 'af te reageren', doch dat de mogelijkheden tijdens de detentie hiertoe zeer gering zijn. Zelfs alles wat thans gedaan wordt om deze toestand zo goed mogelijk te maken door b.v. de aanstelling van sociale ambtenaren, de toelating van geestelijke raadslieden e.d., kan niet voorkomen dat in de huizen van bewaring en gevangenissen zelfmoord gepleegd wordt (percentsgewijze in dezelfde verhouding als in de 'vrije' maatschappij).

de terugkeer in de maatschappij

Ook de terugkeer in de maatschappij na het 'uitzitten' der straf brengt vaak grote moeilijkheden met zich mee, aldus spreker. De sociale aanpassing moet hervonden

worden. Het feit, dat men opgesloten is geweest, maakt het leggen van nieuwe contacten moeilijker. Bovendien wordt het door de buitenwereld soms erg moeilijk gemaakt: 'iemand, die iets misdaan heeft, moet het maar voelen' is een gedachte die bij velen leeft.
De vrouw kan heel veel doen voor de reclassering van haar man, door hem weer te accepteren. Eén plaats, waar men zich thuis en veilig voelt, is van het allergrootste belang voor ieder mens en zeker voor iemand die in zo'n moeilijke positie is als de ex-gevangene.
In dit verband wees spreker ook op het belang van de relaties van het gezin en de buurt.
Spreker eindigde met er nog op te wijzen dat juist de terugkeer in de maatschappij in belangrijke mate beïnvloed wordt door de wijze waarop de opsluiting werd beleefd en verwerkt: is er de positieve wil om zich weer uit de narigheden te werken of is er slechts een negatieve verbitterde stemming vol rancune ten aanzien van hetgeen in de afgelopen tijd werd medegemaakt.

marionetten treden aan

Traditiegetrouw stond het zaterdagavondprogramma in het teken van: kijken, luisteren en vooral genieten.
Na de aanvankelijke teleurstelling doordat de geplande poppenkastvoorstelling wegens ziekte van 'de man achter de schermen' niet kon doorgaan, was de tevredenheid groot, toen bleek dat de gevonden 'remplacant' een boeiend en kleurrijk programma ten tonele bracht: het was het echtpaar Bosma uit Utrecht, dat zich direct bij aanvraag beschikbaar stelde met het marionettentheater het 'gat' in het programma te 'dichten' op een wijze waarover iedere toeschouwer verrukt was.
Een demonstratie van de geheimen der kunst en het antwoord op de vraag hoe het toch mogelijk is de poppen zovele bewegingen te laten maken, bevredigde aller nieuwsgierigheid.

enige algemene aspecten van de reclassering

Hierover sprak op zondagochtend de heer J. G. v. d. Spek, reclasseringsambtenaar te Arnhem.
De heer v. d. Spek begon zijn inleiding met op te merken, dat men over het algemeen van de reclassering meent te weten dat het iets te maken heeft met iemand, die in de gevangenis gezeten heeft, aan een baantje helpen.
Verder weet men er niet veel van.
Het begin van het reclasseringswerk in de gevangenis, aldus spreker, ligt in de 19e eeuw. In die tijd zaten in de gevangenissen grote groepen mensen bij elkaar en vanuit de gegoede burgerij kwam de gedachte dat er iets moest worden gedaan. Hierdoor is ontstaan het Nederlands Genootschap tot Zedelijke Verbetering van Gevangenen, zoals dat toen heette. Men bezocht de gevangenen en hield er na ontslag contact mee. Tevens wilde men ze helpen met b.v. werk en kleding.
De eerste vorm van het moderne reclasseringswerk begon daarmee, dat de rechter zich ging laten voorlichten. Aanvankelijk was de rechter nog niet erg gesteld op inmenging van de reclassering, maar allengs werd dit beter, aldus spreker.

omschrijving van reclassering

Spreker omschreef reclassering als volgt: het bemoeienis houden met personen van 18 jaar en ouder, die in aanraking met de justitie zijn geweest, mensen die veroordeeld zijn en mensen bij wie iets kan misgaan. Dit laatste, aldus spreker, is een bijzonder belangrijke taak, waaraan nog niet veel gedaan is.

wat doet de reclassering

Een van de belangrijkste taken van de reclassering is het uitbrengen van voorlichtingsrapporten aan de rechter. Daarnaast is belangrijk het bezoek aan mensen die gedetineerd zijn, en aan hen die in voorlopige hechtenis zitten.
Daarenboven zijn er bemoeienissen met mensen die veroordeeld zijn en weer terugkeren in de vrije maatschappij (voorwaardelijk veroordeelden met een proeftijd). Dit is, aldus spreker, in grote lijnen het werk van de reclassering.

werkwijze van de reclassering

In de reclassering werken beroepsmensen en vrijwilligers samen. De vrijwilligers treden op als 'toezichthouders', hetgeen in de praktijk erop neerkomt dat zij het contact met een veroordeelde onderhouden.
De toezichthouders moeten aan de reclasseringsambtenaar hun ervaringen rapporteren en krijgen van hem de nodige steun en adviezen, aldus spreker.
De voorlichtingsambtenaar heeft, zoals reeds eerder gezegd, tot taak de rechter voor te lichten en zo mogelijk adviezen te geven ten aanzien van degene die iets misdeed. Dit is een zeer verantwoordelijke en soms zeer moeilijke taak. De vraag is: hoe ver mag men gaan met het inwinnen van inlichtingen en bij wie? Zoals bij alle maatschappelijk werk, is ook om reclasseringswerk goed te kunnen doen, een goed contact van de mens die helpt met de mens die geholpen moet worden onontbeerlijk, zo besloot spreker zijn inleiding.

discussies

Na de inleiding van de heer v. d. Spek werden in vijf discussiegroepen enige vraagpunten betreffende een tweetal gevallen besproken.

Het eerste geval betrof een man die zich in voorarrest bevond, verdacht van diefstal in vereniging met twee anderen gepleegd. Onder druk van materiële omstandigheden had hij zich door collega's laten 'ompraten'.
De man is getrouwd, zijn vrouw maakt een prettige indruk. Er zijn twee kinderen, van wie de oudste, een 10-jarig meisje, een kind van de vrouw is, dat zij ten huwelijk meebracht. Dit kind is door de man volledig geaccepteerd en draagt ook zijn naam. Het tweede kind, een 6-jarige jongen, is staande het huwelijk geboren. De onderlinge verhouding lijkt uitstekend.

Vraag: wat doet de vrouw ten aanzien van de kinderen, als vader plotseling is 'opgepakt' en dus niet thuiskomt.
Tijdens de discussies bleek, dat praktisch iedereen van mening was, dat de kinderen iets verteld moest worden, aangepast aan de leeftijd van het kind. Dit betekent dus, dat de moeder het aan ieder kind afzonderlijk zal moeten vertellen. Tevens was men algemeen van mening, dat de moeder zou moeten proberen de vader 'hoog te houden' voor de kinderen.
Een van de discussiegroepen wilde liever niet spreken van gevangenis, doch meende dat de moeder zou kunnen zeggen, dat vader in een ziekenhuis vertoefde. Aangezien dit niet waar is, werd dit toch niet de juiste oplossing gevonden. Een der groepen meende, dat het van belang zou zijn, dat ook de onderwijzer werd ingelicht, opdat hij eventuele moeilijkheden op school voor het kind zou kunnen helpen oplossen.

Het tweede geval betrof een 21-jarig meisje, dat geverbaliseerd is wegens diefstallen van geld en goederen in diverse pensions. Zij is op vrije voeten en woont in een pension, waar men van dit alles niets afweet.
De moeder van het meisje blijkt voor de tweede maal getrouwd. Deze tweede man heeft het meisje nooit geaccepteerd, er waren steeds veel moeilijkheden. Het meisje

had wel weer contact met haar eigen vader. Het meisje blijkt in verwachting ten tijde van het delict.
a. Wat kunnen de oorzaken van alle narigheden zijn?
b. Moet de pensionhoudster worden ingelicht?
ad a. Algemeen was men van mening, dat de oorzaken van de narigheden gezocht moesten worden in gebrek aan geborgenheid en een tekort aan liefde in de jeugd. Daarnaast was men van oordeel, dat een verdraagzame houding tegenover het meisje zou moeten worden aangenomen.
ad. b. Ten aanzien van het al of niet inlichten van de pensionhoudster was men niet zo eensgezind. Sommigen meenden dat de verantwoordelijkheid en het risico geheel liggen bij degene die kamers verhuurt en dat men dus geen inlichtingen zou moeten geven: anderen daarentegen waren van mening dat de pensionhoudster wel zou moeten worden ingelicht, maar dan slechts als zij een geschikte vrouw zou blijken te zijn, die wellicht ingeschakeld zou kunnen worden om het meisje te helpen.

hoe 'reilt en zeilt' de reclassering in ons land?

Hierover voerde als laatste spreker tijdens deze bijeenkomst de heer P. E. Hutte, secretaris van de Landelijke Sectie Reclassering, het woord.
De heer Hutte begon met te zeggen dat er tussen de verschillende reclasseringsverenigingen in Nederland contact bestaat en dat sinds 1913 een organisatie bestaat, die het geheel overkoepelt, nl. de Vereniging van Reclasseringsinstellingen.
Wanneer over iemand een voorlichtingsrapport wordt uitgebracht zal als regel ook de geestelijke achtergrond van de persoon ter sprake komen. Het hangt van de voorlichtingsambtenaar af, hoe dit aspect naar voren wordt gebracht en van de rechter, welke regeling er ten aanzien van de ondertoezichtstelling getroffen wordt. Indien iemand buitenkerkelijk is, zal hij veelal onder toezicht van het Nederlands Genootschap geplaatst worden en er kan dan in vele gevallen een 'toezichthouder' van Humanitas aangewezen worden.
In de gevangenissen en huizen van bewaring worden sinds een aantal jaren buitenkerkelijke geestelijk verzorgers toegelaten. Sinds een jaar of drie heeft de geestelijk raadsman van het Humanistisch Verbond hier toegang, aldus spreker.
De vier levensbeschouwelijk gerichte reclasseringsorganisaties zijn: het Nederlands Genootschap tot Reclassering (NGtR), de Katholieke Reclasseringsvereniging (KRV), de Protestants Christelijke Reclasseringsvereniging (PCRV) en het Leger des Heils (LdH).
Daarnaast zijn er nog twee functioneel gerichte organen, d.w.z. die een bepaalde vorm van reclassering op zich genomen hebben. Om te beginnen de Federatie van Medische Consultatiebureaux voor Alcoholisme, waarvan het doel duidelijk uit de naam blijkt.
Indien een geestelijk gestoorde moet worden behandeld, kan de rechter de uitspraak doen: dat een straf wordt opgelegd alsmede terbeschikkingstelling van de regering. In de praktijk betekent dit, dat na het uitzitten van de straf een dwangverpleging in een inrichting volgt. Bij een voorwaardelijke terbeschikkingstelling, hetgeen ook tot de mogelijkheden behoort, treedt de Dr. Meyersvereniging als reclasseringvereniging op. Humanitas heeft op reclasseringsterrein gekozen voor de samenwerking met het Genootschap. Daarvoor is spreker in 1954 aangesteld om aan dit samengaan een effectieve vorm te geven.
Als zijn eigen taak in het reclasseringswerk gaf spreker aan o.a. het zoeken van personen uit onze kring die bereid zijn en geschikt worden geacht een 'toezicht' op zich te nemen. en daarnaast de voorlichting van deze vrijwilligers ten aanzien van het werk.

het strafproces

Uitvoerig schetste spreker het strafproces, beginnende bij de arrestatie door de politie, die de gearresteerde 2 tot 4 dagen vast mag houden met toestemming van de officier van Justitie.
Daarna moet de gearresteerde voor de officier verschijnen. Deze officier van Justitie is de openbare aanklager, het Openbaar Ministerie, dus de vertegenwoordiger van de maatschappij. Bij het strafproces in hoger beroep bij het gerechtshof is de naam procureur generaal.
Deze functionarissen zijn ondergeschikt aan de minister van Justitie, die verantwoording schuldig is aan de volksvertegenwoordiging.
De rechter daarentegen geeft een onafhankelijk oordeel dat niet voor correctie vatbaar is tenzij voor hoger beroep. Kleine vergrijpen (straf nooit hoger dan 6 maanden) worden berecht door de politierechter, die onmiddelijk uitspraak doet. De zwaardere vergrijpen komen voor de volledige rechtbank (3 personen), die zich 14 dagen beraadt alvorens uitspraak te doen.
Spreker vestigde er de aandacht op, dat iemand, als het vonnis eindelijk wordt uitgesproken, al heel wat achter de rug heeft.
Gezien het totale aantal voorwaardelijke veroordelingen blijkt de reclassering een grote taak te hebben. Er verblijven momenteel ± 4000 personen in de gevangenissen en huizen van bewaring, terwijl ± 15000 personen onder toezicht staan.

sluiting

In verband met het vergevorderde uur sloot daarna de secretaresse van de landelijke sectie deze zesde contactbijeenkomst met een woord van dank aan alle deelnemers, aangezien ieder op eigen wijze aan het welslagen van het geheel had bijgedragen.
Een bijzonder woord van dank is zeker ook hier op zijn plaats aan het adres van de familie Kempen, die, naast het geestelijk voedsel door de inleiders verstrekt, het lichamelijk welzijn van allen op zo'n prima wijze verzorgden.

H. J. Roes

De afdeling Den Haag van HUMANITAS roept sollicitanten op voor de functie van

MAATSCHAPPELIJK WERKER(STER)

Deze functionaris zal in het kader van de sectie alg. maatsch. werk o.a. belast worden met bijzonder gezinswerk, ook ter begeleiding van de stadssanering.

Nodig is een ruime kennis van en ervaring in het maatsch. werk en inzicht in de vraagstukken betr. de hulpverlening aan probleemgezinnen.

Salaris nader overeen te komen.

Eigenhandig geschreven sollicitaties met volledige gegevens betr. levensloop, opleiding, ervaring en referenties aan het bestuur van de afd. Den Haag, Oranjeplein 40, 's-Gravenhage.

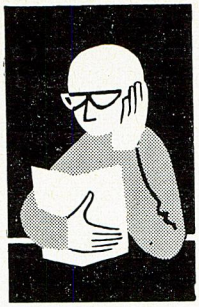

BOEKBESPREKINGEN

Florence Hollis: vrouwen met huwelijksmoeilijkheden

een casework-studie. Van Loghum Slaterus/Arnhem; prijs gebonden *f* 8,90.

De schrijfster is 'Associated Professor of Social Work' aan de New York School of Social Work en aan de Columbia University. De studie waarop dit boek gebaseerd is was oorspronkelijk een dissertatie. Uit deze factoren kan men afleiden, dat niet juist is wat op de flap staat, dat dit boek 'niet alleen belangrijk is voor maatschappelijke werkers, gezinsverzorgers, gezinsvoogden en artsen, maar ook voor allen die een nieuwe stimulans willen geven aan hun eigen gezins- en huwelijksleven.' Dit boek is namelijk een uitgesproken *vak*boek. Een studie over honderd gezinnen met huwelijksmoeilijkheden, die contact hadden met de bureaus van de 'Family Service Association of America'. In het begin van het boek staat 'De schrijfster geloofde – en dit werd bevestigd door de studie – dat zorgvuldige bestudering van enige rapporten van de behandeling door bureaus voor huwelijks- en gezinsmoeilijkheden licht zou werpen op de dynamiek van disharmonie in het huwelijk en de behandeling ervan, hetgeen zowel van waarde zou kunnen zijn voor de caseworkers als voor diegenen, die studie maken van het gebied der huwelijksverhoudingen.'
Het is bepaald geen makkelijke lectuur en er wordt zeker de kennis van een modern opgeleid maatschappelijk werker voorondersteld. Dan biedt het boek inzicht in de huwelijksproblematiek en ook in werkmethoden. Hoewel het boek in 1949 geschreven is, is het geenszins verouderd. Alleen de allerlaatste paragraaf, die vernieuwing van de opleiding behandelt, is achter bij de huidige stand van zaken en daarbij komt bovendien duidelijk tot uiting, dat het gaat over de Amerikaanse situatie.

E. V.–v. P.

rubberplantage door H. J. H. Alers

Bij de boeken die op de redactietafel van 'Humanitas' ter recensie terechtkomen, troffen wij ook een werk aan dat alleen op indirecte wijze iets met maatschappelijk werk te maken heeft, en wel: *Rubberplantage door H. J. H. Alers,* uitgegeven door de *N.V. Uitgeverij W. P. van Stockum & Zoon.* Op de wikkel van het boek lazen wij dat

de auteur zijn honorarium van alle tot 1 mei 1959 verkochte exemplaren geheel afstaat ten bate van de gerepatrieerden uit Indonesië. Wij vinden dit een aardige geste van de schrijver. Zijn boek is ook niet onaardig. Het is een vrij vlotte avonturenroman geworden. Een avontuurlijke reportage zo men wil. Maar het gekke is dat, wat ons betreft, deze avonturen zich ook elders in de wereld in een land vol politieke beroeringen hadden kunnen afspelen. Er is, voor mensen die het ondernemingsleven in Indonesië van de laatste tien jaren kennen, wel lokale kleur te vinden in de gebruikte woorden, in de uitdrukkingen en in de beschreven details, maar ondanks de gesprekken van de hoofdpersoon met z'n baas in de tropennacht, de beschreven wilde autoritten in onveilig terrein en overvallen op planters, weet dit verhaal de lezer nergens de confrontatie op te dringen met de oorzaak van dit alles, de tragische en onvermijdelijke boedelscheiding tussen Indonesië en Nederland, die, duizenden persoonlijke vriendschapsbanden ten spijt, in 1958 onherroepelijk zou worden. Wij denken bij deze uitspraak aan het boek van Albert van der Hoogte: 'Het laatste uur', dat vele jaren eerder geschreven werd, maar dat de tragiek van hetgeen geschiedde, met de catastrofale nasleep van afbraak en nimmer te herstellen vervreemding die komen zou, op beklemmende wijze weergaf. Dat doet het boek van Alers niet. Zijn boek is een stuk realistisch plantersleven, zoals de hoofdpersoon dat zelf ervaren heeft, maar waarbij de achtergrond van het gehele gebeuren vaag blijft.

H. v. S.

een sprong in het duister . . . ?

Wij ontvingen van de Nederlandse Emigratiedienst te 's-Gravenhage, Piet Heinplein 6, het door Anthony van Kampen geschreven boekje 'Een sprong in 't duister . . . ? - Emigreren, wat is dat?'
Met de uitgave van dit boekje wordt beoogd de lezer enig inzicht te geven in de beweegredenen, welke tienduizenden Nederlanders er jaarlijks toe brengen te emigreren om binnen een niet al te lange tijd een naar hun gevoel beter bestaan op te bouwen.
Het ligt in de bedoeling dit boekje, dat met steun van de Intergouvernementele Commissie voor Europese Migratie te Genève tot stand is gekomen, kosteloos ter beschikking van geïnteresseerden te stellen.
Het boekje werd gedrukt door de drukkerij v/h C. de Boer jr. N.V. te Hilversum. Illustraties en omslag (bijzonder smaakvol) zijn van Georges Mazure.

M. J. A. van Spanje : het kind in de inrichting, uitgave Van Loghum-Slaterus, arnhem, prijs gebonden f 7,50

Wat betekent de inrichtingssituatie voor het kind? Wat beoogt men met een plaatsing in een inrichting? Welke functie bezit de inrichting binnen het gehele kinderbeschermingswerk? Het zijn deze vraagstellingen, waarop de schrijver zich consequent – door het gehele boek heen – bezint. Het kind, en de specifieke inrichtingssituatie, waarin het zich bevindt, vormen het centrum, vanwaar uit de schrijver vele facetten van het werk belicht. Hierdoor is hij er in geslaagd een synthese te geven van de – soms *schijnbaar* tegengestelde – factoren, welke binnen een gedifferentieerd opvoedingsproces werkzaam zijn.
De schrijver dwingt ons in zijn boek voortdurend tot overpeinzing en tot kritisch stellingnemen; hij verschaft hiermede de opvoeders, en allen, die op een of andere wijze betrokken zijn bij het inrichtingswerk, de mogelijkheid zich boven de dagelijkse

zorgen te verheffen, waardoor zij een duidelijker inzicht kunnen krijgen in eigen werk. De schrijver heeft enkele jaren als groepsleider gewerkt; hij was na het doctoraal examen psychologie te Utrecht in 1953 assistent aan de Universiteitskliniek van prof. Rümke en is thans op verscheidene wijzen in het kinderbeschermingswerk opgenomen.

onze samenleving, door W. Lubberink

Bij P. Noordhoff is verschenen 'Onze Samenleving', Mens en Staatsburger door W. Lubberink, tweede druk herzien door P. M. Nieuwehuis. Het eenvoudige, in duidelijke taal gestelde boekje is bedoeld om het inzicht van de Nederlandse burger, wiens interesse door het lezen van dag- en weekbladen gewekt is, in maatschappelijke vraagstukken te verruimen en te verdiepen. Het boekje is daarom in drieën gedeeld en bestaat uit de volgende hoofdstukken:
De mens in de samenleving.
De mens in de wereld van de arbeid.
De mens als staatsburger.

---

gevarieerde stof

Op 13 februari ontvingen het getuigschrift van gezinsverzorgster van de Arnhemse Stichting voor Gezinsverzorging:

Van de afd.	Amsterdam	: mej.	H. Hettema,
,, ,, ,,	,,	,,	M. E. Kosten,
,, ,, ,,	,,	,,	H. v. d. Vaarst,
,, ,, ,,	,,	,,	C. Verhey,
,, ,, ,,	Zwolle	: ,,	K. Schepers,
,, ,, ,,	Delft	: ,,	E. C. Overbeek,
,, ,, ,,	Almelo	: ,,	H. v. d. Valle,
,, ,, ,,	Rotterdam	: ,,	J. de Hartog,
,, ,, ,,	Mijnstreek	: ,,	C. van Bree.

Verder ontvingen de volgende drie gezinsverzorgsters onlangs hun diploma:

Van de afd.	Amersfoort	: mej.	H. Smit,
,, ,, ,,	Haarlem	: ,,	M. ten Cate,
,, ,, ,,	Nijmegen	: ,,	C. Versteeg.

Van harte gefeliciteerd!

REDACTIE

(ongecorrigeerd)

Studie-conferentie gezinsvoogdij en patronage

2 en 3 mei organiseert de Landelijke Sectie Kinderbescherming van Humanitas een weekend-conferentie voor hen, die op enigerlei wijze actief betrokken zijn bij het gezinsvoogdij- en vrije patronaatswerk. Dat zijn met name de gezinsvoogden(-essen) en patroons(-essen), m.w.'ers voor gezinsvoogdij en patronage, leden van arrondissementsbesturen en leden van afdelings- en arrondissementssecties voor genoemd werk.

Op deze conferentie, die in het C. S. Oolgaardthuis te Arnhem zal worden gehouden zal een onderwerp aan de orde worden gesteld, dat in de huidige fase van het werk grote actuele waarde heeft, nl.:

de betekenis van de vrijwilliger en van de beroepskracht en hun samenwerkingsmogelijkheden in het maatschappelijk werk, speciaal op het gebied van de gezinsvoogdij en het vrije patronaat.

Het gaat hierbij dus om vraagstukken als de fundamentele waarde van het vrijwilligerschap; algemene mogelijkheden en grenzen van de vrijwillige medewerker; de 'vakwording' van maatschappelijk werk; de betekenis van de 'opleiding' van de m.w.'er; mogelijkheden en grenzen van samenwerking tussen vrijwilligers (niet-opgeleiden, 'amateurs') en beroepskrachten (opgeleiden, 'vakkrachten'). En dit alles dan speciaal toegespitst op het gezinsvoogdij- en patronaatswerk. Nu ook in het laatstgenoemde werk de speciaal opgeleide beroepskracht zijn intrede heeft gedaan, is voor niet weinigen de vraag gerezen of de vrijwillige gezinsvoogd of patroon zijn plaats niet grotendeels zal moeten afstaan aan de vakkracht, uit het oogpunt van 'verantwoorde' hulpverlening. Dat is een hoogst belangwekkende vraag, te meer als men daarbij kan wijzen op de vele 'moeilijke gevallen' op dit werkterrein. Nochtans is de vraag zeker niet eenvoudig met ja of neen te beantwoorden.
Niet alleen uit het oogpunt van algemene begripsvorming maar ook voor de wijze van werken is het belangrijk, dat de fundamentele kanten van genoemd onderwerp eens gezamenlijk onder ogen worden gezien.
Het vraagstuk zal door twee sprekers worden ingeleid. Mevrouw D. Heroma-Meilink, voorzitster van de School voor Maatschappelijk Werk te Amsterdam zal spreken over de betekenis van het vrijwilligerschap in het gezinsmaatschappelijk werk. De heer mr. H. G. van Veen, secretaris van de Raad voor de Kinderbescherming te Amsterdam zal de betekenis van de beroepskracht, speciaal in het gezinsvoogdij- en vrij patronaatswerk belichten. Ook de samenwerkingsmogelijkheden tussen de vrijwilliger en de beroepskracht zal door de inleiders naar voren worden gebracht. Na de twee inleidingen zullen de deelnemers, in discussiegroepen verdeeld, zich verder in het onderwerp verdiepen.

Het maximum aantal deelnemers aan deze conferentie bedraagt 120. De conferentie vangt 's zaterdagsmiddags om 4 uur aan en eindigt 's zondagsmiddags om 2 uur.

Verpleegsters- en Ziekenhuiskleding

een

Van Maanen

fabrikaat

Product van ruim een halve eeuw vakmanschap

Fabricage en verkoop:
NAARDERSTRAAT 66
LAREN (N.H.)
Tel. (0 29 53) 51 15

Magazijnen:
1e HELMERSSTRAAT 167
AMSTERDAM-W.
Tel. (020) 8 40 89

Leveranciers van alle Ziekenhuistextiel